

УДК 342.9

DOI: 10.32751/2617-5967-2025-02-18

Мерденов Д.Ю.

аспірант Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України
<https://orcid.org/0009-0002-6435-7044>

СТАНОВЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КООРДИНАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті обґрунтовано комплексний підхід до дослідження еволюції адміністративно-правових механізмів координації органів протидії корупції в Україні від початку незалежності до сьогодення. Проведено ретроспективний аналіз становлення правової бази у сфері антикорупційної діяльності – від фрагментарного законодавчого регулювання 1990-х років до створення сучасної системи спеціалізованих органів після прийняття ключових законів у 2014–2018 роках.

Встановлено, що розвиток системи координації зумовлений потребою забезпечення ефективної взаємодії між різними суб'єктами протидії корупції. Виокремлено основні етапи формування таких механізмів у контексті трансформацій державного управління.

У результаті дослідження сформульовано три концептуальні підходи до організації координації антикорупційних органів: ієрархічний, який передбачає чітку вертикаль управління з центральним координуючим органом; горизонтальний (мережесвий), що акцентує на участі громадянського суспільства; багаторівневий, який поєднує централізоване стратегічне планування з гнучкістю локального реагування.

Обґрунтовано доцільність застосування саме багаторівневої моделі координації як найбільш збалансованої, такої, що відповідає міжнародним стандартам і рекомендаціям.

З'ясовано, що міжнародні зобов'язання України, зокрема вимоги Конвенції ООН проти корупції, рекомендації GRECO та положення Угоди про асоціацію з ЄС, суттєво вплинули на інституційне оформлення системи протидії корупції. Обґрунтовано, що євроінтеграційний вектор став чинником активізації антикорупційної реформи, сприяв створенню спеціалізованих органів та модернізації координаційних механізмів, однак виявлено труднощі адаптації міжнародних моделей до українського контексту.

У межах дослідження ідентифіковано основні проблеми сучасного стану координації суб'єктів протидії корупції, серед яких: відсутність єдиного рамкового нормативного акта, недосконалість інформаційного обміну, нечітке розмежування повноважень між органами, недостатнє залучення громадянського суспільства.

Констатовано про необхідність прийняття комплексного адміністративно-процедурного закону та створення єдиної інформаційної системи для забезпечення ефективної міжвідомчої взаємодії у сфері протидії корупції.

Ключові слова: становлення інститутів протидії корупції; адміністративно-правовий механізм; координація антикорупційної діяльності; органи державної влади; суб'єкти протидії корупції; інституційна взаємодія; конституційні засади; антикорупційне законодавство; Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК); ефективність державного управління; нормативно-правове забезпечення;

організаційно-правовий механізм; демократичний контроль; узгодженість управлінських дій; державна антикорупційна політика; інституціоналізація антикорупційної системи; механізм реалізації публічної політики; правова трансформація; запобігання корупції; етапи формування інституції.

The article substantiates a comprehensive approach to the study of the evolution of administrative and legal mechanisms for coordinating anti-corruption bodies in Ukraine from the beginning of independence to the present day. A retrospective analysis of the development of the legal framework in the field of anti-corruption activity is carried out – from the fragmented legislative regulation of the 1990s to the creation of a modern system of specialized bodies following the adoption of key laws in 2014–2018.

It has been established that the development of the coordination system is driven by the need to ensure effective interaction among various anti-corruption actors. The main stages of the formation of these mechanisms are identified in the context of the transformation of public administration.

The study formulates three conceptual approaches to the organization of coordination among anti-corruption agencies: the hierarchical approach, which provides for a clear vertical management structure with a central coordinating body; the horizontal (network-based) approach, which emphasizes the participation of civil society; and the multilevel approach, which combines centralized strategic planning with flexible local responses.

The feasibility of applying the multilevel coordination model as the most balanced and compliant with international standards and recommendations is substantiated.

It is revealed that Ukraine's international obligations—particularly the requirements of the UN Convention against Corruption, GRECO recommendations, and provisions of the EU Association Agreement—have significantly influenced the institutional development of the anti-corruption system. It is argued that the European integration agenda has become a driving force behind anti-corruption reforms, supporting the creation of specialized bodies and the modernization of coordination mechanisms. However, the study also highlights the challenges of adapting international models to the Ukrainian context.

The research identifies the main problems of the current state of coordination among anti-corruption actors, including the absence of a unified regulatory framework, imperfect information exchange mechanisms, unclear division of powers among agencies, and insufficient involvement of civil society.

The necessity of adopting a comprehensive administrative procedure law and creating a unified information system to ensure effective interagency cooperation in the field of anti-corruption is emphasized.

Key words: *formation of anti-corruption institutions; administrative and legal mechanism; coordination of anti-corruption activity; state authorities; anti-corruption actors; institutional interaction; constitutional foundations; anti-corruption legislation; National Agency on Corruption Prevention (NACP); effectiveness of public administration; legal and regulatory support; organizational and legal mechanism; democratic oversight; coordination of management actions; state anti-corruption policy; institutionalization of the anti-corruption system; public policy implementation mechanism; legal transformation; corruption prevention; stages of institutional development.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. У сучасних умовах розбудови правової держави та утвердження європейських стандартів публічного управління проблема корупції в Україні набуває системного характеру, підриваючи довіру до державних інституцій, гальмуючи соціально-економічний розвиток і створюючи загрози національній безпеці. Ефективна протидія цьому явищу потребує не лише існування спеціалізованих органів, а й чітко визначених правових механізмів їх координації. Водночас українська модель антикорупційної інфраструктури, попри формальну багатоступеневість і наявність розвиненого законодавства, демонструє ознаки фрагментарності, конкуренції юрисдикцій та недостатньої взаємодії між уповноваженими суб'єктами. Це свідчить про актуальність проблеми становлення ефективного адміністративно-правового забезпечення координації їх діяльності. У такому контексті виникає необхідність наукового осмислення сучасного стану координаційних механізмів, виявлення нормативних прогалин, інституційних суперечностей і формулювання пропозицій щодо їх подолання в межах адміністративно-правового регулювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проведений науковий аналіз досліджень у сфері адміністративного права, антикорупційної політики та теорії державного управління засвідчує, що питаннями становлення адміністративно-правового забезпечення координації суб'єктів протидії корупції в Україні займалися такі науковці: З. С. Гладун – дослідив адміністративно-правові засоби боротьби з корупцією, окресливши ключові підходи до організації відповідної державної політики (2002 р.) [1]; В. А. Журавель, Н. В. Павлюк, О. І. Резнікова – розглянули засоби криміналістичного забезпечення розслідування корупційних злочинів, наголошуючи на потребі комплексного підходу до взаємодії відповідних суб'єктів (2016 р.) [2]; Б. Р. Заяць – проаналізувала роль інститутів громадянського суспільства у запобіганні корупції в державній владі та місцевому самоврядуванні, акцентуючи увагу на адміністративно-правовому вимірі цієї взаємодії (2021 р.) [3]; Ю. В. Іщенко – зосередився на понятті та особливостях взаємодії державних органів у сфері запобігання та протидії корупції (2021 р.) [5]; Д. О. Іщук – здійснив комплексне дослідження адміністративно-правового статусу спеціалізованих суб'єктів протидії корупції, визначивши їхню роль у механізмі державного управління (2020 р.) [6]; Г. Ю. Лук'янова – проаналізувала зміст механізму адміністративно-правового забезпечення координації суб'єктів протидії корупції, окресливши його структурні та функціональні характеристики (2020 р.) [8]; А. К. Лупу – розкрив адміністративно-правові механізми дотримання антикорупційних обмежень у публічній службі (2021 р.) [9]; Є. Невмержицький – ще у 2008 році визначив стан і основні проблеми вдосконалення механізмів протидії корупції, що зберігають актуальність і сьогодні [11]; А. М. Новак – дослідив особливості формування та реалізації національної антикорупційної політики як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях, підкреслюючи значення багаторівневої координації (2016–2017 рр.) [12]; Р. С. Радецький – здійснив аналіз діяльності НАЗК як ключового суб'єкта у системі протидії корупції, виокремивши проблемні аспекти його функціонування [20]; Н. В. Сметаніна проаналізувала сучасний стан антикорупційної політики та окреслили шляхи її вдосконалення з урахуванням адміністративно-правових чинників (2023) [21]; Р. М. Тучак – дослідив питання правового статусу суб'єктів боротьби з корупцією, заклавши засади для подальшого аналізу координаційного механізму (2006 р.) [22].

Разом із тим, переважна більшість наукових праць зосереджується на загальних

засадах антикорупційної політики, організаційній побудові антикорупційних інституцій або кримінально-правових аспектах боротьби з корупцією. Питання становлення саме адміністративно-правового механізму координації діяльності суб'єктів протидії корупції, включно з процедурними, правовими та організаційними аспектами такої взаємодії, залишаються недостатньо дослідженими.

Мета статті – з'ясування змісту, особливостей та основних напрямів становлення адміністративно-правового забезпечення координації суб'єктів, що здійснюють протидію корупції в Україні, з урахуванням сучасного стану нормативного регулювання, практики взаємодії та організаційних засад їх діяльності, а також формулювання пропозицій щодо удосконалення відповідної правової моделі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Переважна більшість сучасних інституцій в Україні сформувалася у період становлення державних органів на початку незалежності. Так, на початку 1990-х років правова база була ще фрагментарною і не мала комплексного закону, що регулював би заходи з протидії корупції. Конституція України (прийнята 28 червня 1996 року) стала фундаментом для законодавчого забезпечення у сфері боротьби з корупцією, оскільки передбачала правові засади організації та діяльності органів державної влади, а також визначила, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [7]. На цій конституційній основі було ухвалено низку законів, які поетапно закладали підвалини для того, щоб вітчизняні органи, уповноважені на боротьбу з корупцією, формували механізми узгодження та координації.

Перші кроки в цьому напрямі втілилися у прийнятті Закону України «Про боротьбу з корупцією» від 5 жовтня 1995 року (втратив чинність, на заміну прийшов закон «Про запобігання корупції» 2014 р.), який заклав основу для формування законодавчих норм щодо протидії корупційним проявам [15]. Хоча він охоплював лише окремі аспекти, питання належної взаємодії та координації між різними правоохоронними чи державними органами залишалось недостатньо розробленим. Водночас розвиток інституту координації вимагав чіткішої регламентації не лише щодо повноважень правоохоронних структур, а й щодо механізмів обміну інформацією і спільного планування заходів, що є традиційним предметом адміністративного права.

Подальшим етапом стало внесення змін та доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП), які передбачали установа адміністративної відповідальності за корупційні дії окремих категорій посадових осіб. У той період з'явилися перші спроби виробити адміністративно-правовий механізм координації, однак з огляду на політичні та економічні перехідні процеси він залишався недосконалим. Паралельно з відсутністю цілісної системи функціонував Державний комітет по боротьбі з організованою злочинністю та корупцією, який в окремих сферах виконував координаційні функції, та Служба безпеки України, яка також мала власні повноваження щодо збору оперативної інформації та її передачі іншим органам у межах розкриття корупційних злочинів. Основна проблема того часу полягала у нерівномірному розподілі повноважень і недостатній взаємодії правоохоронних органів, що негативно впливало на комплексне вирішення питань, пов'язаних із запобіганням та виявленням корупції. Науковці того часу неодноразово наголошували на необхідності створення координаційного центру чи платформи для взаємодії [11].

На важливості налагодження ефективної координації наголошував зокрема Р. М. Тучак, котрий акцентував, що відсутність єдиного підходу до координації суб'єктів

боротьби з корупцією зумовлює надмірне дублювання функцій та ускладнює оперативний обмін даними [22]. За висновками вченого, створення узгодженої системи проведення антикорупційних операцій вимагало введення «чіткої ієрархії відповідальності» серед виконавців, що є фундаментальною умовою належного функціонування міжвідомчої взаємодії [22]. Натомість З. С. Гладун підкреслював, що координаційна діяльність має бути регламентована на рівні законодавчого акта, де б чітко визначалися суб'єкти, їх відповідальність та форми співпраці [1]. Тобто вже тоді в науковому середовищі сформувався запит на законодавчу деталізацію координаційних процесів, що надалі лягло в основу нових законів і підзаконних актів.

Прийняття низки суттєвих законодавчих актів у 2014–2015 роках стало важливим етапом еволюції механізмів протидії та боротьби з корупцією в державі. Одним із ключових документів у цій галузі є Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII, яким створено нові інституції щодо протидії корупції та чіткіше встановлено процедури залучення посадових осіб до відповідальності [17]. У межах цього Закону було сформовано Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), до компетенції якого, зокрема, належить проведення фінансового контролю, моніторинг способу життя посадових осіб, координація антикорупційних програм на державному та місцевому рівнях, а також методичне забезпечення щодо використання антикорупційних механізмів. Тобто в цьому законі вперше закріплені широкі координаційні повноваження НАЗК як органу, що відповідає за формування державної антикорупційної політики та контроль за виконанням норм антикорупційного законодавства.

Паралельно було ухвалено Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII, який створив новий орган з повноваженнями детективів та оперативно-розшукових дій, спрямованих на виявлення, розкриття і розслідування корупційних правопорушень [19]. Вважалося, що така спеціалізована інституція дозволить більш професійно та оперативно реагувати на корупційні виклики, зосередившись на корупції вищих ешелонів влади. Водночас Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» (2018) закріпив судову ланку протидії корупції, створивши спеціалізовану судову інституцію, яка мала би забезпечити незалежність і прозорість судового розгляду корупційних справ [16]. Саме завдяки сукупності цих органів в Україні почала вибудовуватися відносно цілісна вертикаль антикорупційних органів. Тепер постало питання належної координації між ними, а також з органами прокуратури, поліції та Служби безпеки України.

Подібні зміни в законодавстві стали предметом дослідження багатьох науковців. Зокрема, Д. М. Ішук наголошує, що впровадження спеціалізованих органів створює умови для чіткішої взаємодії та координації за умови належного розподілу компетенції та ухвалення єдиних методичних підходів [6]. Він підкреслює, що відсутність чіткої регламентації порядку обміну інформацією між різними антикорупційними органами може знівелювати потенціал їх взаємодії [6]. Це твердження відповідає загальному розумінню сутності координації в адміністративному праві, яка обов'язково має включати законодавчо передбачені процедури комунікації та спільного вирішення завдань. У цьому контексті заслуговують на увагу Практичні керівництва та розробки НАЗК, видані в 2019–2020 роках, де зафіксовано методологічні рекомендації щодо узгодження діяльності суб'єктів протидії корупції [10].

Водночас законодавча база, створена у 2014–2018 роках, не вирішила всіх проблем

узгодженості дій органів, які виконують завдання з протидії корупції. Як зазначає В. А. Журавель, наявність різнопрофільних відомств із повноваженнями щодо виявлення та розслідування корупційних дій потребує більш гнучких механізмів координації, зокрема чіткого розмежування компетенції, взаємного інформування про хід процесуальних дій та уникнення дублювання повноважень [2]. На його думку, важливим кроком має стати комплексне підзаконне регулювання, яке визначить алгоритми спільних операцій, планування, а також обміну інформацією в режимі реального часу [2].

Наразі адміністративно-правовий механізм координаційної функції держави характеризується вищим рівнем організаційного розвитку. Як зазначає Г. М. Лук'янова, за роки свого функціонування цей механізм досяг такої організації, що забезпечує узгодженість дій між різними складовими державного апарату, де взаємодія суб'єктів формується як функціонально ефективна та структурно визначена система на всіх рівнях управління [8, с. 32].

Науковий простір України накопичив значний масив досліджень щодо питань взаємодії та координації органів протидії корупції. Проте варто виділити декілька основних підходів, що вже набули розголосу серед фахової спільноти.

Перший підхід, репрезентований Ю. В. Іщенко, акцентує на ієрархічному характері координації. Він стверджує, що ефективна координація зумовлює існування чіткої вертикалі управління, у якій кожен суб'єкт протидії корупції матиме визначене місце, а центральний керівний орган відповідатиме за прийняття ключових рішень та розподіл завдань [5]. На думку Ю. В. Іщенка, такою координаційною інституцією могло б стати НАЗК, за умови внесення змін до законодавства, що надали б йому пріоритетні важелі впливу на інші органи. Учений переконаний, що саме жорстка централізація та уніфікація методик дозволить уникнути повторення функцій різними структурами та покращить оперативність реагування на корупційні виклики [5].

Другий підхід розвивається у праці Б. Р. Заяць, яка наголошує на перевагах горизонтальної координації. Вона вважає, що найбільш ефективним механізмом взаємодії суб'єктів протидії корупції є створення мережевих структур із залученням громадських організацій, міжнародних експертів та органів місцевого самоврядування [3]. На думку Б. Р. Заяць, головна перевага мережевої координації полягає в тому, що вона передбачає ширше залучення громадянського суспільства, високу мобільність рішень і зручніші канали обміну даними. Дослідниця наводить приклад діяльності координаційної ради при деяких міських адміністраціях, де представники поліції, прокуратури, відповідних підрозділів міськради та громадські організації регулярно обмінюються інформацією й формують напрямки спільних дій. За її словами, координація не має зводитися до спущених «згори» наказів, а передбачати стимули до творчого і проактивного пошуку рішень у регіонах [3].

Третій підхід, запропонований А. М. Новак, є своєрідним синтезом попередніх. Дослідник вважає, що ієрархічна модель координації потрібна для вирішення стратегічних питань і встановлення загальних принципів взаємодії, однак тактичне виконання цих принципів доцільніше організувати на основі мережевих структур і горизонтальних зв'язків [12]. Учений пропонує вести мову про багаторівневу систему, в якій НАЗК чи інший центральний орган формує загальнонаціональну політику, затверджує методичні рекомендації та здійснює загальний нагляд, а водночас на регіональному рівні функціонуватимуть робочі групи, що включатимуть представників поліції, прокуратури, місцевих адміністрацій і громадських організацій. Завдяки такому підходу, наголошує

А. М. Новак, можна досягти більшої гнучкості, реагуючи на місцеві виклики оперативніше й ефективніше [12].

Аналізуючи вищезгадані три підходи, можна побачити, що ключовою проблемою є питання оптимального балансу між централізованим управлінням у сфері протидії корупції та локальним чи горизонтальним залученням усіх зацікавлених сторін. З одного боку, жорстка ієрархія може забезпечити швидке прийняття рішень і уніфікацію дій, але водночас породжує ризик бюрократизації та не враховує специфіки місцевих особливостей. З іншого боку, надмірно розгалужені горизонтальні структури іноді призводять до втрати спільного вектору й складнощів у визначенні відповідальної сторони за загальний результат. Тому найбільш перспективною видається комбінована модель, яку пропонує А. М. Новак, що спирається на синергію об'єднання зусиль у різних управлінських форматах. Такий підхід сприятиме узгодженій роботі всіх органів, уможливить швидше прийняття управлінських рішень на місцях та гарантуватиме єдність державної антикорупційної політики.

На відміну від кримінально-правового підходу, адміністративне право орієнтується насамперед на превентивні та управлінські інструменти, що інституціоналізують взаємодію суб'єктів протидії корупції. Основними рисами такого підходу є нормативна регламентація обміну даними, планування спільних заходів і контроль за якістю їх реалізації. Типовими формами координації в рамках адміністративного права є спільні колегіальні засідання, робочі групи при виконавчих органах влади, круглі столи за участі громадськості й незалежних експертів, а також затвердження програм та планів, що здебільшого мають адміністративно-нормативний характер.

Водночас законодавче оформлення таких форм координації все ще розвивається, що підтверджують дані НАЗК про потребу в комплексному нормативному акті, який би регламентував взаємовідносини всіх суб'єктів антикорупційної діяльності, в тому числі визначав порядок обміну оперативною та експертною інформацією. У Концепції реформування системи органів правопорядку України, розробленій декілька років тому, йшлося про створення єдиної бази даних, що мала б замінити дублювання функцій різних органів [18]. Однак лише частково це було втілено з впровадженням системи електронного декларування (реєстр електронних декларацій) і деяких притаманних їй інструментів, хоча координаційні аспекти використання цієї системи також ще розробляються.

Актуальними залишаються питання координації діяльності різних суб'єктів у частині проведення службових розслідувань щодо посадових осіб органів влади. За чинним порядком ініціатива службових розслідувань може виходити від НАЗК, правоохоронних органів та внутрішніх безпекових підрозділів окремих міністерств, що іноді призводить до паралельних процесів і ускладнює узгодження процесуальних дій. Показовим є приклад резонансних справ, коли Національне антикорупційне бюро та інші органи одночасно ведуть розслідування, не завжди погоджуючи слідчо-оперативні дії, що породжує певний рівень конфлікту. Згідно з висновками А. К. Лупу, ефективний адміністративно-правовий механізм повинен передбачати чітку регламентацію ініціювання та проведення будь-яких внутрішніх розслідувань, їх строки, порядок передачі матеріалів та правове значення результатів, щоб уникати хаотичних дій та неузгодженості [9].

У цьому контексті здається перспективним прийняття комплексного адміністративно-процедурного закону, який би деталізував порядок взаємодії державних органів, включно з антикорупційними, з точки зору ініціювання, врегулювання та реалізації адміністративних процедур, пов'язаних із виявленням потенційних корупційних ризиків.

Хоча в Україні було зроблено кілька кроків у напрямі адміністративної реформи, в тому числі ухвалення Закону України «Про адміністративні послуги» (2012) і Закону України «Про державну службу» (2015), все ж окремий загальний закон про адміністративну процедуру ухвалено лише у 2021 році [14]. Попри це, потрібне ще подальше вдосконалення внутрішніх регламентів і наказів відповідних міністерств та відомств щодо процедур взаємодії у сфері протидії корупції.

На розвиток адміністративно-правової координації значною мірою впливають міжнародні зобов'язання України, що випливають із ратифікованих нею конвенцій та договорів. Йдеться передусім про Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти корупції (UNCAC), тристоронню співпрацю з ЄС і Радою Європи в межах Групи держав проти корупції (GRECO), а також про вимоги щодо прозорості та верховенства права, визначені Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. У цих міжнародних актах чітко прописано обов'язок держави створити дієві механізми координації між уповноваженими органами, упроваджувати політики доброчесності та звітності, а також гарантувати незалежність антикорупційних структур.

Варто зауважити, що в рекомендаціях GRECO неодноразово наголошувалося на нагальній потребі звести до мінімуму дублювання функцій різних органів, визначити чіткий алгоритм спільної роботи й забезпечити достатній рівень організаційної незалежності кожного суб'єкта від політичного впливу [4]. Саме досвід співпраці з міжнародними інституціями певною мірою стимулював реформу антикорупційного законодавства в Україні, зокрема створення структур на кшталт НАБУ і Вищого антикорупційного суду. Відповідно до рекомендацій, слід було чіткіше прописати процедури обміну інформацією, складання антикорупційних планів і проведення спільних розслідувань. У Плані дій з впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС неодноразово акцентувалося на важливості законодавчого унормування «чіткої скоординованості між антикорупційними органами», що є умовою подальших кроків до європейської інтеграції [13].

Таким чином, тиск зовнішніх факторів, з одного боку, може пришвидшувати вітчизняні реформи, стимулюючи прийняття нових законодавчих актів і запровадження передових міжнародних практик. З іншого боку, імпорт моделей координації інколи викликає труднощі через необхідність їх адаптації до національних реалій, зокрема врахування конституційних засад, особливостей структури влади та рівня правосвідомості суспільства.

Підсумовуючи викладене, можна виділити кілька головних проблем, які перешкоджають ефективній координації суб'єктів протидії корупції в Україні. По-перше, незавершеність нормативної бази: хоча прийнято низку спеціальних законів (про НАЗК, НАБУ, Вищий антикорупційний суд), досі немає єдиного рамкового документа, який комплексно регламентував би порядок спільної діяльності антикорупційних органів на різних рівнях державної влади. По-друге, недосконалість механізмів обміну інформацією в реальному часі, відсутність єдиного центру для технічної та методичної координації. По-третє, питання розмежування компетенції між органами лишається нерозв'язаним, що нерідко приводить до дублювання або конфлікту повноважень. По-четверте, брак механізмів залучення громадської ініціативи і недорозвинуті форми громадського контролю, що знижує прозорість і відкритість антикорупційної діяльності.

Позиції науковців свідчать, що перспективним напрямом вдосконалення є створення багаторівневої моделі координації: з одного боку, сильний центр національної

антикорупційної політики (НАЗК чи інша структура), що виробляє загальні стратегії і здійснює моніторинг, а з іншого боку, регіональні та місцеві мережеві платформи, де задіяні всі державні органи, а також представники громадянського суспільства. Такий підхід може забезпечити і необхідну універсальність антикорупційної політики, і гнучкість реагування на локальні виклики. Розроблення єдиної інформаційної системи, яка унеможливить дублювання бази даних і дозволить слідчим та аналітикам у реальному часі бачити повний обсяг необхідної інформації, також є одним із ключових кроків. Впровадження такої системи обов'язково вимагає чіткого законодавчого регулювання питань захисту персональних даних, відповідальності за розголошення інформації та реалізації інформаційної безпеки, оскільки йдеться про конфіденційні відомості слідчих органів.

Дискусійність полягає в способах визначення «центру управління» координацією. Прихильники традиційної моделі наголошують на ключовій ролі НАЗК, оскільки воно формально відповідає за реалізацію державної антикорупційної політики [21, с. 350]. Натомість критики зауважують, що НАЗК має переважно політико-адміністративні функції і не здійснює слідчих чи операційних дій, а відтак навряд чи може своєчасно керувати процесом розслідування фінансово-економічних зловживань [20].

Загалом, у теоретико-правовому плані адміністративно-правова наука сходиться на думці, що ефективна координація є результатом балансування між централізмом, який дає цілісну вертикаль управління, та децентралізаційними моментами, які сприяють автономії і креативному опрацюванню ситуацій на місцях. Адміністративно-правова форма реалізації такої координації полягає в затвердженні комплексних програм і планів, ухваленні нормативно-правових актів, які суворо регламентують процедури взаємодії, і встановленні інституту відповідальних посадових осіб за конкретний напрям координаційної роботи.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Розвиток адміністративно-правових засад координації суб'єктів протидії корупції відбувався поступово: від фрагментарного законодавчого регулювання на початку 1990-х до цілісної системи спеціалізованих органів, передбачених законами України «Про запобігання корупції», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Вищий антикорупційний суд» тощо. При цьому координація довгий час залишалася слабкою ланкою, через що науковці наголошували на потребі чіткої регламентації взаємодії, обміну інформацією, розмежування компетенції та використання превентивних інструментів.

Порівнюючи різні концепції координації (ієрархічну, мережеву та змішану), найперспективнішою видається багаторівнева модель, що поєднує централізований рівень (для загальних стратегічних рішень) із горизонтальною співпрацею (для тактичної взаємодії, залучення громадськості та врахування місцевої специфіки). Така модель також найбільше відповідає рекомендаціям міжнародних інституцій і зобов'язанням України щодо прозорості та ефективної протидії корупції. На підставі законодавчих актів та наукових праць можна стверджувати, що процес удосконалення адміністративно-правової бази координації ще не завершено, адже потребує створення єдиного рамкового нормативного акта, який би комплексно визначав процедури обміну інформацією, проведення спільних операцій та розслідувань, а також механізм залучення широкого кола зацікавлених сторін, включно з громадськими організаціями та журналістами-розслідувачами.

З урахуванням викликів, які стоять перед Україною в контексті євроінтеграції та посилення демократичних інститутів, питання становлення адміністративно-правового

забезпечення координації суб'єктів протидії корупції набуває стратегічно важливого значення. Лише за умови чіткої і збалансованої взаємодії спеціалізованих органів, узгодження їхніх повноважень, а також активного залучення громадськості можна сформуванню дієву систему протидії корупції, яка стане гарантією прозорості державного управління, дотримання прав і свобод громадян та наближення до кращих європейських стандартів правотворення і правозастосування.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому аналізі механізмів взаємодії суб'єктів протидії корупції в умовах цифровізації публічного управління, удосконаленні нормативно-правового регулювання координаційних функцій, а також у вивченні практичної ефективності адміністративно-правових інструментів забезпечення міжвідомчої співпраці у сфері запобігання та протидії корупції в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гладун З. С. Адміністративно-правові засоби боротьби з корупцією : проблемна лекція для магістрантів і студентів юридичного інституту Тернопільської академії народного господарства. Тернопіль, 2002. 49 с.
2. Журавель В. А., Павлюк Н. В., Резнікова О. І. Поняття та засоби криміналістичного забезпечення розслідування корупційних злочинів. Питання боротьби зі злочинністю. 2016. Вип. 32. С. 13–30.
3. Заяць Б. Р. Роль інститутів громадянського суспільства у процесі запобігання корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування України: адміністративно-правовий вимір : дис. ... канд. юрид. наук : 081. Львів, 2021. 210 с.
4. Звіт GRECO: відзначено прогрес України у виконанні антикорупційних рекомендацій для суддів, прокурорів і парламентарів (звіт українською). URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/zvit-greco-vidznacheno-progres-ukrainy-u-vykonanni-antykoruptsiynyh-rekomendatsiy-dlya-suddiv-prokuroriv-i-parlamentariv-zvit-ukrainskoju/>.
5. Іщенко Ю. В. Поняття та особливості взаємодії державних органів у сфері запобігання та протидії корупції : навч.-метод. посіб. Київ, 2021. С. 45–47.
6. Іщук Д. О. Адміністративно-правовий статус спеціалізованих суб'єктів протидії корупції в Україні : монографія. Київ : Гельветика, 2020. 352 с.
7. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.
8. Лук'янова Г. Ю. Механізм адміністративно-правового забезпечення координації суб'єктів протидії корупції: змістовне наповнення поняття. Юридична наука. 2020. Т. 2, № 5(107). С. 31–39. DOI: 10.32844/2222-5374-2020-107-5-2.04.
9. Лупу А. К. Адміністративно-правове забезпечення дотримання антикорупційних обмежень в публічній службі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2021. 216 с.
10. НАЗК: досягнення, стан справ та плани агентства на кінець 2019 та 2020 рік. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/nazk-dosyagnennya-stand-sprav-ta-plany-agentstva-na-kinets-2019-ta-2020-rik/>.
11. Невмержицький Є. Механізми протидії корупції: стан та проблеми вдосконалення. Вісник Національної академії прокуратури України. 2008. № 3. С. 62-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2008_3_11.

12. Новак А. М. Формування та реалізація національної антикорупційної політики на загальнодержавному та регіональному рівнях. Демократичне врядування. 2016-2017. Вип. 18-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2016-2017_18-19_8.
13. План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/pz-ua-1106-final.pdf>.
14. Про адміністративну процедуру : Закон України від 14.12.2021 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>.
15. Про боротьбу з корупцією : Закон України від 05.10.1995 № 356/95-ВР. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/Z950356>.
16. Про Вищий антикорупційний суд : Закон України від 07.06.2018 № 2447-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2447-19>.
17. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1700-18>.
18. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки : Указ Президента України від 06.05.2023 № 273/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text>.
19. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 47. Ст. 2051. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>.
20. Радецький Р. С. Аналіз роботи та проблем функціонування НАЗК як ключового суб'єкта боротьби з корупцією в Україні. URL: https://www.researchgate.net/profile/Diana-Voloshyna/publication/323794866_Izucenie_licnostnyh_harakteristik_podrostkov_zanimausihsa_ekstremalnymi_vidami_sporta/links/5aab30f4aca272d39cd7aeb9/Izucenie-licnostnyh-harakteristik-podrostkov-zanimausihsa-ekstremalnymi-vidami-sporta.pdf#page=12.
21. Сметаніна Н. В., Мельник Д. С. Політика протидії корупції-шляхи вдосконалення та сучасний стан. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 3. С. 347-351.
22. Тучак Р. М. Питання правового статусу суб'єктів боротьби з корупцією. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2006. Вип. 35. С. 59-67.

УДК 346.2

DOI: 10.32751/2617-5967-2025-02-19

Павленко В. Ю.

магістр права

ЮРИДИЧНІ КОЛІЗІЇ У РЕГУЛЮВАННІ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ: ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Стаття присвячена аналізу проблеми юридичних колізій та прогалін у регулюванні трудових відносин в Україні, що виникають у зв'язку із застарілістю Кодексу законів про працю та невідповідністю його норм сучасним соціально-економічним реаліям і міжнародним стандартам. Автор акцентує на тому, що чинне трудове законодавство, незважаючи на численні зміни, зберігає риси радянської епохи, що призводить до